

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 3.7.2009
COM(2009) 324 végleges

FEHÉR KÖNYV

Az IKT-szabványosítás modernizálása az Európai Unióban – Az előttünk álló út

FEHÉR KÖNYV

Az IKT-szabványosítás modernizálása az Európai Unióban – Az előttünk álló út

1. A MODERN IKT-SZABVÁNYOSÍTÁSI POLITIKA MEGTEREMTÉSE

Az információs és kommunikációs technológia (IKT) meghatározó tényezője a versenyképességnek és a 21. század egyik kulcsfontosságú ipari ágazta. Az európai IKT-ipar 2007-ben 670 milliárd EUR-s forgalmat bonyolított, és több mint 5%-át adta az európai uniós foglalkoztatásnak. Az európai IKT-nak megfelelő keretfeltételekre van szüksége ahhoz, hogy teljes mértékben hozzá tudjon járulni a növekedési és foglalkoztatási stratégiához, és ennek részeként fontos szerep jut a szabványosításnak. Mivel IKT eszközöket a gazdaság valamennyi ágazatában alkalmaznak, így a hatékony uniós IKT-szabványosítási politikával ösztönözhető az új technológiák és alkalmazások gyorsabb elterjedése, ami által versenyképesebbé válik az európai gazdaság egésze.

A szabványosítás műszaki leírások kidolgozására irányuló önkéntes együttműködés a gyártók, a fogyasztók, a hatóságok és egyéb érdekelt felek között. A gyártók a piaci igényeknek való megfelelés céljából alkalmaznak szabványokat, hogy erősítsék versenyképességüket, biztosítsák az innovatív megoldásaik elfogadását, vagy javítsák az interoperabilitást. A hatóságok a jogszabályokban, a szakpolitikákban és beszerzéseik során a biztonság, az interoperabilitás, a hozzáférhetőség, a környezetvédelem stb. társadalmi céljainak elérése érdekében hivatkoznak szabványokra. Míg a gyártók bármilyen szabványt használhatnak, addig a hatóságok előnyben részesítik – gyakran kötelezettek is erre – a nyitott, átlátható és széles részvételen alapuló folyamatok eredményeként születő szabványokat. Ugyanakkor szabványokra való hivatkozással és szabványok használatával a hatóságok a gyártók versenyképességéhez is hozzájárulhatnak, és megkönnyíthetik a fogyasztók javát szolgáló versenyt.

Az Európai Unió jelenlegi szabványosítási politikájának¹ végrehajtásához az európai szabványügyi testületek munkája és ezeknek a nemzetközi szabványosítási szervezetekkel folytatott együttműködése szolgál alapul. Ennek keretében Bizottság felkérheti az európai szabványügyi testületeket bizonyos szabványosítási kezdeményezések megtételére, egyúttal lehetővé teszi az Európai Unió és a tagállamok számára, hogy jogszabályaikban és szakpolitikáikban hivatkozzanak az e szervezetek által megalkotott szabványokra. Az IKT-szabványosítás hatályban lévő jogalapja elfogadottá tette az IKT egyes sajátos jellemzőit, így például az interoperabilitás szükségességét, és teret enged némi rugalmasságnak az IKT-szabványokra való hivatkozásoknál a közbeszerzések esetében².

Az IKT-szabványosítás környezete drámaian átalakult az elmúlt évtizedben. A hagyományos szabványügyi szervezetek mellett aktívabbá váltak a specializálódott, nagyrészt globális szinten működő fórumok és konzorciumok, és közülük sokan világszinten vezető IKT-szabványalkotó testületekké nőttek ki magukat. Példaként említhetők az internettel és a world

¹ HL L 204., 1998.7.21., 37. o. a 98/34/EK irányelv egységes szerkezetbe foglalta az 1983. március 28-i 83/189/EGK tanácsi irányelv módosításait, majd ezt később az információs társadalom szolgáltatásaira való kiterjesztés céljából módosította a 98/48/EK irányelv.

² A Tanács 87/95/EK határozata (HL L 36., 1987.2.7., 31. o.)

wide webbel kapcsolatos szabványokért felelős testületek. Ez a fejlődés nem tükröződik az EU szabványosítási politikájában. A fórumok és konzorciumok által kidolgozott szabványokra egyelőre nem lehet hivatkozni, jóllehet ezek hasznosak lehetnének szakpolitikai célok elérése szempontjából. Érdemi előrelépés nélkül az EU azt kockáztatja, hogy kiszorul az IKT-szabványosításból, ami így szinte teljes mértékben Európán kívül, az európai érdekek figyelmen kívül hagyásával fog megvalósulni.

Az elemzésben foglaltakkal a tagállamok jórészt egyetértenek, a Tanács pedig nyomatékosította, hogy további előrelépésre van szükség a szabványosításnak az olyan területekre való alkalmazását illetően, mint az IKT. Egyúttal kiemelte, hogy a jelenlegi európai szabványosítási rendszernek alkalmazkodnia kell a gyorsan változó piaci igényekhez, különösen a szolgáltatások és a csúcstechnológiai termékek terén³.

Valóban égető szükség van az EU IKT-szabványosítási politikájának modernizálására és a szabványalkotásban rejlő lehetőségek teljes mértékű kiaknázására. Ennek hiányában az EU nem válhat az információs társadalom meghatározó tényezőjévé, és nem fogja tudni megvalósítani azokat a fontos európai szakpolitikai célokat, amelyekhez interoperabilitásra van szükség, például az e-egészségügy, az elektronikus hozzáférhetőség, a biztonság, az e-kereskedelem, az e-kormányzat, a közlekedés stb. esetében. Akadályokba fog ütközni továbbá a személyes adatok védelmére vonatkozó nemzetközi szabványoknak a stockholmi programról szóló közleményben⁴ meghatározottak szerinti kidolgozása és érvényre juttatása tekintetében is.

Általánosabb kitekintésben az alábbi szakpolitikai célokkal kell foglalkozni:

- az IKT-szabványosítási politikának a piaci és szakpolitikai fejleményekhez való hozzáigazításával ösztönözni kell az innovációt és a versenyképességet;
- a világpiacon való versenyképesség biztosítása és a társadalmi elvárásoknak való megfelelés érdekében magas színvonalú IKT-szabványokat kell kidolgozni a kkv-szektor is magába foglaló ipar számára;
- meg kell erősíteni az európai IKT-szabványosítás pozícióját világviszonylatban;
- az európai és a nemzetközi IKT-piacokon zajló verseny könnyítésének előnyökkel kell járnia a fogyasztók számára is;
- az IKT-szabványoknak az európai jogszabályokban, szakpolitikákban és közbeszerzéseknél való hivatkozására szolgáló közös kritériumok és eljárások kidolgozásával meg kell erősíteni a belső piacot;
- javítani kell az IKT-szabványok minőségét, koherenciáját és egységességét;
- aktív támogatást kell nyújtani az IKT-szabványok alkalmazásához.

Az európai IKT-szabványosítási politika megújítása érdekében a Bizottság az EU jelenlegi IKT-szabványosítási politikájának felülvizsgálatára és a jövőbeli további fejlődést célzó ajánlások kidolgozására irányuló tanulmányával megkezdte a felülvizsgálati munkát. A

³

http://www.eu2006.fi/news_and_documents/conclusions/vko50/en_GB/1165932111543/_files/76410530393686600/default/92107.pdf

⁴ Bizottsági közlemény: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, COM(2009) 262

vizsgálatról készült jelentést 2007 júliusában tették közzé⁵, amit egy webalapú konzultáció követett. A beérkezett észrevételeket az Europa-portálon⁶ tették közzé, majd 2008 februárjában nyilvános konferenciát⁷ tartottak a tanulmányban megfogalmazott ajánlások és az észrevételek áttekintésére.

Az egyeztetések eredményeképpen egy fehér könyv előterjesztéséről született döntés, amelynek célja, hogy felmérjék milyen támogatásra számíthatnak azok a szakpolitikai alternatívákat és konkrét intézkedéseket megfogalmazó javaslatok, amelyek révén az európai IKT-szabványosítási politika jobban meg tud felelni az ipar és a társadalom szükségleteinek.

Az európai IKT-szabványosítási politikának továbbra is az önkéntesség, a piacvezérelte szabványosítás, a technológiasemlegesség és a kiegyensúlyozott érdekek elvein kell alapulnia, ugyanakkor a jelenlegi rendszer fejlesztésre szorul az alábbi kiemelt területeken:

- olyan IKT-szabványosítási politikát kell kidolgozni, amely megfelel a világpiacon fejleményeknek és az IKT-ágazat követelményeinek, továbbá megjeleníti az infrastrukturális és alkalmazási területek változó igényeit;
- integráltabb megközelítést kell lehetővé tenni az IKT-szabványosítás és az IKT-szabványok és leírások használata tekintetében;
- a szabványok és leírások alkalmazásának előmozdításával meg kell erősíteni a gyártók versenyképességét és ösztönözni kell a tisztességes versenyt;
- támogatni kell a közös munkát és az együttműködést az IKT-szabványok fejlesztése terén Európában és globálisan egyaránt.

2. AZ EURÓPAI UNIÓS IKT-SZABVÁNYOSÍTÁS MODERNIZÁLÁSÁNAK KULCSSZEMPONTJAI

2.1. A közösségi jogszabályokkal és politikákkal összefüggő IKT-szabványok jellemzői

Az európai jogalkotást és politikákat támogatandó, a rendelkezésre álló legjobb szabványok használatának megkönnyítése érdekében – egy a jellemzőiket tartalmazó lista formájában – meg kell határozni ezen szabványok és a hozzájuk kapcsolódó szabványosítási eljárások követelményeit. Ezekkel a jellemzőkkel biztosítható a közpolitikai célok és a társadalmi szükségletek tiszteletben tartása. Szükség lehet ugyanakkor a jellemzők további pontosítására, különösen a szellemi tulajdon-jogok vonatkozásában, megfelelően ezáltal az olyan elterjedőben lévő szoftverfejlesztési megoldásoknak, mint amilyen a nyílt forráskód alkalmazása.

A javaslat szerint a szabványosítás nemzetközi szervezetei részére a WTO-nál kidolgozott követelmények képeznek a jellemzőket tartalmazó lista alapját. A WTO-kritériumok és az európai IKT-szabványosítási politikát meghatározó jellemzők közötti szoros kapcsolat segíteni fogja a megfelelő termékek, szolgáltatások és alkalmazások szabad kereskedelmét.

⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/standards/piper/full_report.pdf

⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/standards/piper_en.htm

⁷ http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/standards/cf2008_en.htm

Hasonló kritériumokat kellene alkalmaznia a EU kereskedelmi partnereinek is szabványosítási politikájukban.

A javaslat szerint az alábbi – az európai szabványügyi testületek és egyes fórumok és konzorciumok által már követett – jellemzőket mindig be kellene tartani a szabványosítási eljárásokban.

- (1) Nyilvánosság: A szabványosítási eljárás nonprofit szervezetnél, az érdekelt felek számára hozzáférhető, nyilvános döntéshozatali folyamat mentén zajlik. A nyilvánosan zajló szabványosítási eljárást az érdekelt felek meghatározó csoportjai irányítják és abban a felhasználói igények jelenítődnek meg.
- (2) Konszenzus: A szabványosítási eljárás együttműködésen és konszenzuson alapul. Az eljárás nem részesíti előnyben egyik érdekelt felet sem.
- (3) Kiegyensúlyozottság: A szabványosítási eljárás a szabványkidolgozás és a döntéshozatal bármely szakaszában hozzáférhető az érdekeltek számára. A egyensúlyra való törekvés miatt az érdekelt felek minden csoportja számára biztosított a részvételi lehetőség.
- (4) Átláthatóság: A szabványosítási eljárás az összes érintett fél számára hozzáférhető, illetve a technikai egyeztetésekkel és a döntéshozattal kapcsolatos valamennyi információ azonosítva és archiválva van. Az (új) szabványosítási tevékenységekről megfelelő és hozzáférhető eszközökön keresztül széles körű tájékoztatást nyújtanak. Az érdekelt felek észrevételeit figyelembe veszik, azokra választ adnak.

Maguknak a szabványoknak pedig az alábbi jellemzőket kell bírniuk:

- (1) Karbantartás: Folyamatosan és hosszú távon biztosított a közzétett szabványok támogatása és karbantartása, többek között az olyan új fejlesztésekhez való gyors adaptáció is, amelyek bizonyítottan szükségesek, hatékonyak és megfelelnek az interoperabilitás követelményének.
- (2) Elérhetőség: A kidolgozott szabványok nyilvánosan, elfogadható feltételek mellett (és ennek részeként elfogadható áron vagy díjmentesen) elérhetők alkalmazás vagy hasznosítás céljából.
- (3) Szellemitulajdon-jogok: A szabványok végrehajtásához alapvető szellemitulajdon-jogok használata a kérelmezőknek (tisztességes) ésszerű és nem diszkriminatív ((F)RAND)⁸ alapon engedélyezett, ami – a szellemitulajdon-jog birtokosának diszkrecionális döntése alapján – az alapvető szellemi tulajdon használatának vissztehermentes engedélyezését is magában foglalja.

⁸ A tisztességes, ésszerű és nem diszkriminatív alap elve ((fair) reasonable and non-discriminatory basis, (F)RAND-elv) szerint valamennyi fél vállalja, hogy az adott szabványban jelen lévő szellemi tulajdonának használatát méltányos, elfogadható és megkülönböztetésmentes feltételek mellett engedélyezi mindazoknak, akik alkalmazni kívánják az adott szabványt. A tényleges licencszerződés a szellemi tulajdon birtoklói és a szabványt alkalmazni szándékozó felek között jön létre.

- (4) Relevancia: A szabvány használható és releváns. A szabványoknak meg kell felelniük a piaci igényeknek és a szabályozói követelményeknek, különösen akkor, ha ezeket a követelményeket szabványosítási megbízásként fogalmazták meg.
- (5) Semlegesség és stabilitás: A szabványoknak amennyire csak lehetséges működésorientáltak kell lenniük, nem pedig tervezési vagy leíró jellegűnek. A szabványok nem torzíthatják a (globális) piacot, alkalmazói számára pedig biztosítaniuk kell, hogy a szabványokra építve ösztönözhető a verseny és az innovációt. Állandóságuk javítása érdekében a szabványokat a vezető tudományos és műszaki eredmények alapján kell megalkotni.
- (6) Minőség: A részletezettség minőségének és szintjének elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy az egymással versenyző implementációk számos interoperábilis termék és szolgáltatás kifejlesztését tegyék lehetővé. A szabványosított interfészek nincsenek elrejtve, és kizárólag a szabványokat megállapító szervezetek ellenőrzése alatt állnak.

(a) **A Bizottság javaslata** szerint ezeket a jellemzőket a kidolgozandó IKT-szabványosítási politika részévé kell tenni.

2.2. Az IKT-szabványok alkalmazása a közbeszerzések területén

A szabványokra való hivatkozás a közbeszerzésekben fontos eszköz lehet az innováció ösztönzéséhez, egyúttal segítheti a hatóságokat is feladataik ellátásában, különösen a vezető piacokon⁹, mint amilyen az e-egészségügy.

A közbeszerzésnek meg kell felelnie a 2004/18/EK irányelvnek¹⁰, amely különbséget tesz hivatalos szabványok és egyéb műszaki leírások között, amelyeket ki kell egészíteni funkcionális követelmények leírásával. A változatos műszaki megoldások megjelenítése érdekében az irányelv megköveteli továbbá a technológiasemleges leírások alkalmazását. Amennyiben a hatóságok a műszaki leírásokban szabványokra hivatkoznak, jelezniük kell, hogy megengedik-e az ajánlattevők számára annak bizonyítását, hogy ajánlatuk annak ellenére eleget tesz a műszaki leírásban foglaltaknak, hogy nem felel meg a hivatkozott műszaki szabványnak.

IKT-szolgáltatások és termékek beszerzésénél ugyanakkor további követelmények is előtérbe kerülhetnek. A hatóságoknak képesnek kell lenniük IKT-stratégiájuk és architektúrájuk kialakítására – ideértve a szervezetek közötti interoperabilitást is – és olyan IKT-rendszereket/szolgáltatásokat és termékeket, illetve ezek elemeit fogják beszerezni, amelyek megfelelnek a követelményeiknek.

Az EU jelenlegi IKT-szabványosítási politikáját megállapító 87/95/EGK tanácsi határozat elismeri az IKT-terület sajátosságait, egyúttal útmutatást kíván adni az IKT-rendszerek közbeszerzéséhez is. A határozat hangsúlyozza az interoperabilitás fontosságát és ebből a célból ösztönzi a működési szabványokra való hivatkozást. A határozat tartalmaz továbbá egy rendelkezést az e szabálytól való eltérésre az indokolt esetekre vonatkozóan. Mindazonáltal a 87/95/EGK határozat meghaladottá vált, hiszen termékekre, és nem a napjainkban használatos szolgáltatásokra és alkalmazásokra összpontosít. A 87/95/EGK határozatot tehát frissíteni

⁹ Bizottsági közlemény: Vezető piacok – egy kezdeményezés Európa számára, COM(2007) 860
¹⁰ HL L 134., 2004.4.30., 114. o.

kell, hogy a hatóságoknak olyan szabványok és leírások álljanak rendelkezésükre, amelyek megfelelnek az IKT-szolgáltatások és alkalmazások közbeszerzésével kapcsolatban napjainkban felmerülő igényeknek.

A szervezetek vagy IKT-rendszerek és szolgáltatások közötti interfészekre vonatkozó szabványoknak és leírásoknak elsősorban a hatóságok sajátos ügyviteli szükségleteinek kell megfelelniük, lehetővé téve ezáltal IKT-stratégiájuk és architektúráik kiépítését. Az interfészeket – a megfelelő esetekben és szem előtt tartva a szükségletek kielégítéséhez megkövetelt rugalmasságot – a technológiára való hivatkozással kell meghatározni, azaz termék- és eladósemleges szabványokat vagy leírásokat kell alkalmazni, amiknek több szállító is megfelelhet. Ezáltal biztosítható az ajánlattevők közötti hatékony verseny, ami alacsonyabb árakat eredményez, továbbá valószínűbbé válik, hogy a beszerzett IKT-rendszerek interoperábilisek lesznek a többi hatóság vagy magánszemélyek illetve vállalatok meglévő és jövőbeli rendszereivel.

- (b) **A Bizottság javaslata** szerint frissíteni kell a 87/95/EKG határozat közbeszerzésre vonatkozó rendelkezéseit, hogy a hatóságok könnyebben szerezhessenek be olyan IKT-szolgáltatásokat, alkalmazásokat és termékeket, amelyek megfelelnek egyedi követelményeiknek és különösen az interoperabilitás megfelelő szintjének.
- (c) **A Bizottság javaslata** szerint egyértelművé kell tenni, hogy az IKT-stratégiákkal, architektúrákkal és interoperabilitási keretekkel összefüggésben a közbeszerzési eljárásokban követelményként szabható a szabványosított interfészek alkalmazása, feltéve hogy a közbeszerzési irányelvek átláthatóságra, tisztességes feltételekre, tárgyilagosságra és diszkriminációmentességre vonatkozó elveit betartják.

2.3. Az IKT-kutatás, az innováció és a szabványosítás közötti szinergiák előmozdítása

Az IKT területéhez kapcsolódó K+F projektek nagyon fontos eredményekkel szolgálnak. Az eredményekből azonban gyakran nem sikerül kellő hatékonysággal olyan alkalmazásokat fejleszteni, amelyek egy későbbi szakaszban üzleti hasznot termelhetnének. A kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásokká való fejlesztéséhez az egyik fontos út a szabványokon keresztül vezet.

Az IKT-szabványosítás és az IKT-hez kapcsolódó K+F közötti szoros kapcsolat megteremtésére irányuló kezdeményezések akkor tűnnek a leghatékonyabbnak, ha a kutatás megtervezésének szakaszára, nem pedig egyszerűen az adott kutatási projekt végrehajtási szakaszára időzítik ezeket. A szabványosítás kérdésére tehát már a kutatás egy korai életszakaszában figyelemmel kell lenni, és integráns részévé kell tenni az európai technológia platformok (ETP-k) stratégiai kutatási programjainak.

- (d) **A Bizottság javaslata** szerint rendszeresen konzultálni kell a szabványosítás és a kutatás területeinek érdekelt feleivel, különösen az európai technológiai platformokkal, hogy a kapcsolódó európai kutatási kezdeményezések a leghatékonyabban járuljanak hozzá az IKT-szabványosítási tevékenységekhez.

- (e) **A Bizottság javaslata** szerint a szabványok kidolgozóinak indokolt esetben ki kell igazítaniuk eljárásaikat, hogy a kutatóintézetek, a konzorciumok és a projektek is elősegítsék az IKT-szabványok mihamarabbi elfogadását.
- (f) **A Bizottság javaslata** szerint a tagállamoknak hasonló megközelítés alkalmazását kellene fontolóra venniük az IKT-hez kapcsolódó K+F nemzeti szintű kezdeményezései tekintetében is.

2.4. Szellemitulajdon-jogok az IKT-szabványoknál

Az IKT területén az interoperabilitás és különösen a szoftverek interoperabilitása kritikus fontosságúvá vált egyre jobban összekapcsolódó világunkban. Ennek eredményeképp a szellemitulajdon-jogoknak fontos szerep jut a szabványosításban az interoperabilitáshoz szükséges technológiai megoldásokhoz kapcsolódó tulajdonjogok betartása szempontjából¹¹.

Az európai szabványosítási politika általában megengedi a jogvédelem alatt álló, azaz a szellemitulajdon-jog által védett technológiák szabványokba történő beépítését. Az EU versenyszabályai ugyanakkor előírják, hogy a szabványosítás nem eredményezhet versenykorlátozást, és diszkriminációmentes, nyilvános és átlátható eljárásokon kell alapulnia¹². A feltételek nélkül elérhető és minden érdekelt fél által alkalmazható szabványok valódi versenyt tesznek lehetővé.

A szellemitulajdon-jogokkal kapcsolatban sok különböző politika létezik, amelyeket a szabványalkotó szervezetek az egyedi körülményekhez igazítottak. Az interoperabilitás követelményeit támogató szoftverszabványosítás például láthatóan önálló utat követ. A különbségek önmagukban nem okoznak problémát, feltéve, hogy a folyamat során a szabványhoz kapcsolódó szellemitulajdon-jogokkal körültekintően foglalkoznak, és a követett politika megfelel a versenyszabályoknak. A szabványosítási politikáknak egyúttal állandónak, kiszámíthatónak, átláthatónak és hatékonyaknak kell lenniük. Lehetővé kell tenniük a versenyt és ösztönözniük kell a termékinnovációt. Az átláthatóság és a szabványosítási folyamatokhoz való egyszerű hozzáférés, valamint a szabványoknak az érdekelt felek általi elérhetősége fontos feltételei a szellemitulajdon-jogokkal kapcsolatos politikák hatékony végrehajtásának.

Az IKT-ágazaton belül a kommunikációs alágazat érintettjei általában elégedettek a szabványokhoz kapcsolódó alapvető szellemi tulajdon használatának engedélyezésére alkalmazott tisztességes, ésszerű és diszkriminációmentes ((F)RAND) megközelítéssel. Az innovatív szolgáltatások és alkalmazások növekvő összetettsége ugyanakkor még ebben a körben is az alapvető szabadalmak sokasodásához vezethet, ami bonyolult helyzetet és a szellemitulajdon-jogokkal kapcsolatban többszörös terhet eredményezhet a szabványokra nézve.

Jóllehet a (F)RAND megközelítés alkalmas lehet a használatba adók és a használatba vevők közötti egyensúly megteremtésére, az érdekelt felek közül mégis sokan vélik úgy, hogy még egyszerűbbé és kiszámíthatóbbá lehetne tenni az engedélyezési folyamatot. A licencszerződések legszigorúbb feltételeinek előzetes közlésével – ami adott esetben

¹¹ Lásd a Bizottság iparjogvédelemről szóló közleményét. COM(2008) 465, 2008.7.16

¹² Lásd az EK-Szerződés 81. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló iránymutatást (HL C 3., 2001.1.6., 1. o.). A szabványügyi testületeknek meg kell felelniük ennek az iránymutatásnak. Ez a fehér könyv nem sérti a versenyszabályok és a horizontális iránymutatások alkalmazását.

magában foglalhatja a (maximális) royalty díjtétel mértékét is a szabvány elfogadását megelőzően – fokozható a (F)RAND megközelítésen alapuló licencügyletek hatékonysága, mivel ez lehetővé teszi a versenyt mind technológia, mind az ár tekintetében.

Az informatikában érdekelt felek többsége és különösen a szoftverfejlesztők illetve felhasználók viszont azon a véleményen vannak, hogy magasabb fokú interoperabilitást lehetne elérni a szellemi tulajdon-jogokra kidolgozott olyan politikával, amely érzékelhetően eltér a (F)RAND megközelítéstől. Ennek megfelelően a szoftverszabványosítással foglalkozó fórumok és konzorciumok közül sok alkalmaz eltérő megközelítéseket a szellemi tulajdon-jogokkal kapcsolatban. Egyesek például előírják, hogy a szabványokhoz kapcsolódó szellemi alkotás használatát royalty-mentesen engedélyezzék.

Végezetül a kkv-k és a fogyasztók szervezetei közül is sokan támogatják a royalty-mentes megközelítést, különösen a jogalkotásban és a szakpolitikákban hivatkozott szabványok esetén.

Nyilvánvaló, hogy a szellemi tulajdon-jogok kezelésének számos szempontjával más szakpolitikai területek foglalkoznak, de az IKT-szabványosítás bizonyos kérdései a működési szabványok és az interoperabilitás követelménye miatt különösen fontos és érzékeny szemponttá teszik a szellemi tulajdon-jogok kezelését ezen a területen. A (F)RAND megközelítésen alapuló gyakorlatnál alkalmazott royalty-feltételektől használatukat és alkalmazásukat tekintve akár nagyon élesen is eltérő üzleti modellek – köztük az egyre népszerűbb, nyílt forráskódra épülő modell is – közötti zavartalan verseny lehetővé tétele érdekében meg kell őrizni a rugalmasságot.

(g) **A Bizottság javaslata** szerint az IKT-szabványokat kidolgozó szervezeteknek a versenyjogi szabályok és a jogosultnak a szellemi tulajdon-jogainak tiszteletben tartása mellett

- olyan szellemi tulajdon-jogokra vonatkozó politikát kellene alkalmazniuk, amely világos, átlátható, kiegyensúlyozott és diszkriminációmentes az üzleti modellek tekintetében, és versenyhelyzetet teremt közöttük;
- biztosítani kellene a szellemi tulajdon-jogok nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos eljárások hatékonyságát;
- meg kellene fontolniuk egy nyilatkozat kiadását a licencszerződések legszigorúbb feltételeiről – ami adott esetben magában foglalhatná a (maximális) royalty díjtétel mértékét is a szabvány elfogadását megelőzően. Ez hozzájárulna a kiszámíthatóság és az átláthatóság növeléséhez.

2.5. A fórumok és konzorciumok bekapcsolása az IKT-szabványosítási folyamatba

A jelenlegi európai szabványosítási politika az európai uniós jogszabályokban és politikákban az európai szabványügyi testületek által kidolgozott szabványokra korlátozza a szabványokra való hivatkozás lehetőségét. Az európai szabványügyi testületek viszont olyan feladatokat látnak el és olyan munkamódszereket alkalmaznak, amelyek megnehezíthetik számukra, hogy kielégítsék a korszerű szabványok iránt mutatkozó növekvő igényt az IKT gyorsan változó területén. A tanulmány és az azt követő konzultáció rámutatott, hogy az IKT számos összetett területén a gyártók hajlamosak a szabványosításhoz szükséges, egyébként is szűkösen rendelkezésre álló magas szintű műszaki ismereteket a fórumokra és konzorciumokra bízni,

amelyek gyorsabban képesek megfelelni a piaci elvárásoknak olyan kérdésekben, mint az interoperabilitás.

A fórumok és konzorciumok igen sok fontos IKT-szabványt alkottak meg elsődlegesen azokon a területeken, ahol a műszaki szaktudás egyértelműen bizonyos fórumoknál, konzorciumoknál lelhető fel, nem pedig az európai szabványügyi testületeknél. Ez a helyzet az internetes protokollokra vonatkozó, az IETF által kidolgozott szabványokkal és a W3C által a web hozzáférhetőségre vonatkozóan megalkotott iránymutatásokkal. Az említett szabványok piaci elfogadottsága megkérdőjelezhetetlen. A szükséges műszaki erőforrásokhoz hozzáférő gyártók fórumai és konzorciumai által létrehozott szabványok száma folyamatosan emelkedik, és ezeket gyakran alkalmazzák innovatív termékekben és szolgáltatásokban. Az európai politikának építenie kell a fórumok és konzorciumok munkájára, és élnie kell a bennük rejlő lehetőségekkel.

A várakozások szerint az IKT területéhez tartozó fórumokkal és konzorciumokkal folytatott szorosabb együttműködés és különösen ezek, valamint a hivatalos szabványügyi testületek közötti hatékonyabb koordináció csökkenteni fogja a megosztottság, a párhuzamosság és az összeegyeztetetlen szabványok kialakulásának veszélyét. A lassú elterjedés és az elaprózott megoldások különös aggodalomra adnak okot az olyan társadalmi érdekű szolgáltatások esetében, mint az e-kormányzat, az e-learning és az e-egészségügy. Az együttműködésre és a koordinációra irányuló erőfeszítések javítani fogják az interoperabilitást és ezen keresztül elősegítik az innovatív megoldások piaci elterjedését.

A fórumok és konzorciumok munkájának jobb hasznosítására irányuló erőfeszítéseknek figyelembe kellene venniük, hogy a szabványoknak az uniós jogszabályokkal és politikákkal való társítása közpolitikai dimenziójából fakadóan túlmutat a szabványok tisztán önkéntes jellegén. Ez magyarázza, hogy a jogszabályi hivatkozások esetében miért olyan fontos a fent leírt jellemzőket tartalmazó lista .

Jelen helyzetben a hivatalos és a nem hivatalos szabványalkotó testületek közötti szorosabb együttműködésen felül az EU számára a szabványosítás kapcsán mutatkozó hiányosságok áthidalásának leghatékonyabb eszköze az lenne, ha azokon a területeken, ahol semmiképpen sem merül fel az európai szabványügyi testületek vagy a hivatalos nemzetközi szabványügyi szervezetek tevékenységi körei közötti átfedés kockázata, közvetlenül hivatkozna a fórumok és konzorciumok szabványaira.

Az IETF-hez, a W3C-hez és az OASIS-hez hasonló fórumok és konzorciumok által kidolgozott szabványok általában megkönnyítenék az együttműködést az IKT-szabványosítást érintő kérdésekben a jelentős kereskedelmi partnerekkel, így például az Egyesült Államokkal, és az ilyen irányú együttműködést a Transzatlanti Gazdasági Tanács keretei között is meg lehetne vitatni.

A hatóságok részére meg kell adni a lehetőséget arra, hogy – megfelelő feltételek teljesülése esetén – eltérjenek az általános szabálytól, amelynek értelmében csak az európai szabványügyi testületek által kidolgozott hivatalos szabványokra hivatkozhatnak. Ezzel egyidejűleg hangsúlyozni kell a harmonizált szabványok alkalmazásának helyességét az új megközelítés alá tartozó területeken. Erre a célra a Bizottság kidolgozhat egy megfelelő eljárást, amellyel lehetővé válik a fórumok és konzorciumok által kidolgozott egyes szabványokra való hivatkozás a jogszabályokban és a szakpolitikákban.

- (h) **A Bizottság javaslata** szerint lehetővé kell tenni a fórumok és konzorciumok által kidolgozott egyes szabványok hivatkozását az érintett uniós jogszabályokban és szakpolitikákban, feltéve, hogy a szabvány és a fórum vagy konzorcium folyamatai a 2.1. fejezetben leírt jellemzők alapján pozitív értékelést kapnak.
- (i) **A Bizottság javaslata** szerint elő kell mozdítani a fórumok és konzorciumok valamint az európai szabványügyi testületek közötti hatékonyabb együttműködést, amelynek alapja egy olyan folyamat lehet, ami az európai szabványügyi testületek által kibocsátott szabványokhoz vezet.

2.6. Az érdekelt felekkel folytatott párbeszéd és együttműködés javítása

A 87/95/EGK tanácsi határozat rendelkezik a vezető tisztviselők információtechnológiai szabványosítási csoportjáról (Senior Officials group on standardisation in the field of Information Technology; SOGITS), amely a Bizottságot segíti a határozatban foglalt tevékenységek irányításában. A SOGITS-csoport összetétele ugyan a tagállamokra korlátozódik, de az európai szabványügyi testületek megfigyelői státusszal rendelkeznek, és a csoportnak megvan rá a lehetősége, hogy bizonyos kérdések megvitatásakor szakértőket vonjon be. Mindazonáltal IKT-szabványosítási politika tágabban értelmezett kérdései – ideértve a prioritások meghatározását, a más forrásokból származó szabványosítási munka hasznosítását, valamint az IKT-szabványosítási politika és egyéb, az IKT-szabványokat hasznosító politikák közötti koherencia szempontjait – nagyrészt nem tartoznak a SOGITS hatáskörébe. A csoport így a múltban csak kevés eredményt tudott elérni.

A Bizottság meglátása szerint a SOGITS helyébe olyan platformnak kellene lépnie, amelyben az érdekelt felek mindegyike képviselteti magát. Egy ilyen platformmal koherensebb, átláthatóbb és egységesebb IKT-szabványosítási politikát lehetne biztosítani, amivel könnyebbé válna a magas színvonalú IKT-szabványok kidolgozása. A platform továbbá szakértői tanácsokat is adna a Bizottság és a tagállamok részére az IKT-szabványosítási politikát és annak végrehajtását érintő kérdésekben, például az alábbi területeken:

- a Bizottság éves IKT-szabványosítási munkaprogramját és annak prioritásait érintő tanácsadás;
- az IKT-szabványosítási igények korai feltérképezése az új közösségi jogszabályok és politikák támogatása céljából;
- az európai szabványügyi testületeknek és az IKT-leírások kidolgozásában érintett többi szervezetnek adandó esetleges megbízások megvitatása;
- az IKT-szabványosítást érintő kérdések monitoringja és áttekintése az új közösségi jogszabályok és politikák támogatása céljából a végrehajtásuk szakaszában;
- a fórumok és konzorciumok folyamataira és szabványaira vonatkozóan a jellemzőkről összeállított lista alkalmazásának vizsgálata;
- az érintett fórumok és konzorciumok, valamint ezeknek az európai IKT-szabványosítás integrálásának javításában betöltött szerepének meghatározása;
- a résztvevő szervezetek munkaprogramjaira vonatkozó információk és – lehetőség szerint – a nemzeti szintű IKT-tevékenységekkel kapcsolatos információk gyűjtése.

Ez a párbeszéd lehetővé teszi majd a tagállamok és a Bizottság részére, hogy a felelősségi körükbe tartozó kérdéseket megvitathassák. A fórumok és konzorciumok, a gyártók, a kkv-k, a fogyasztók stb. részvételével egyúttal lehetővé teszi a szabványosítási szervezetek érdekelt feleinek szélesebb körű bevonását is.

Az érdekelt feleket tömörítő platformot ki kell továbbá egészíteni egy a jelenlegi IKT Szabványügyi Testületre (ICTSB) építő struktúrával, amelynek célja az európai szabványügyi testületek, illetve a fórumok és konzorciumok tevékenységeinek a testület által meghatározott politikai irányoknak megfelelő koordinálása lesz. Az ICTSB elsődleges feladata az érintett szervezetek szabványosítási tevékenységeinek az érdekelt felek platformja által megalkotott iránymutatásoknak megfelelő monitoringja és koordinációja lesz.

- (j) **A Bizottság javaslata szerint** létre kell hozni egy állandó, sok érdekelt felet tömörítő (a korábban a 87/95/EGK határozattal létrehozott SOGITS-énál szélesebb tagsággal rendelkező) IKT-szabványosítási platformot, amely az európai IKT-szabványosítási politikát és annak hatékony végrehajtását érintő kérdésekben ad tanácsokat a Bizottságnak.
- (k) **A Bizottság javaslata szerint** fel kell kérni az európai szabványügyi testületeket és az IKT-szabványokat kidolgozó többi szervezetet arra, hogy hatékonysága javítása érdekében vizsgálják felül a ICTSB jelenlegi feladatait és összetételét.

3. KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Ennek a fehér könyvnek a közzétételével a Bizottság felkéri az érintett feleket, hogy tegyék meg észrevételeiket, különösen a további lépésekre vonatkozó javaslatokat illetően. A fenti fejezetekben leírtak szerint ezek a javaslatok a lehetséges nem jogalkotási intézkedésekre, továbbá azokra az intézkedésekre összpontosítanak, amelyeket a 87/95/EGK tanácsi határozat frissítésével végre lehet hajtani.

Ezzel párhuzamosan nemrég kezdeményezték a jelenlegi európai szabványosítási rendszer széleskörű felülvizsgálatát is. A Bizottság egy független szakértőkből álló testületet bízott meg a európai szabványosítási rendszer egészének felülvizsgálatára vonatkozó stratégiai ajánlások 2009 végéig történő kidolgozásával. Az IKT-szabványosítási politikával kapcsolatban ebben a fehér könyvben felvázolt javaslatokat a szakértői testület figyelembe fogja venni munkája során.

A szakpolitika folyamatban lévő általános felülvizsgálata és a fehér könyv által megkezdett nyilvános konzultáció eredményeinek alapján a Bizottság várhatóan 2010-ben előterjeszti a szükséges politikai és jogalkotási javaslatait.

A Bizottság várja az észrevételeket a fehér könyvvel és különösen a bekeretezett javaslatokkal kapcsolatban. Az észrevételeket 2009. szeptember 15-ig lehetőleg a „Your voice in Europe” portálon (http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_en.htm#open) keresztül vagy az alábbi emailcímrre lehet elküldeni:

ENTR-ICT-STANDARDISATION@ec.europa.eu

vagy postai úton a következő címre:

Modernising ICT Standardisation Policy in the EU: the Way Forward (ENTR/D/4)
European Commission – BREY 6/60
1049 Brussels, Belgium

Amennyiben nem magánszemélyként válaszol, kérjük adja meg az Ön által képviselt szervezet nevét és jellegét. Az észrevételt tevő vállalatoknak ezen felül a méretükre vonatkozó adatokat is meg kell adniuk a foglalkoztatotti létszám formájában, továbbá jelezniük kell, hogy elsődlegesen IKT-gyártó, IKT-szolgáltató vagy IKT-terméket vagy -szolgáltatást felhasználó vállalatról van-e szó.

A Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság az észrevételeket közzé fogja tenni az interneten (http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/standards/ict_index_en.htm). A személyes adatainak és észrevételeinek kezeléséről nyújt tájékoztatást a konzultációhoz készült adatvédelmi nyilatkozat. A szakmai szervezetek felkérést kapnak, hogy regisztrálják magukat a Bizottság érdekképviselési nyilvántartásában (<http://ec.europa.eu/transparency/regrin/>), amelynek létrehozására az európai átláthatósági kezdeményezés keretében került sor annak érdekében, hogy a Bizottság és a nyilvánosság tájékozódhasson az érdekképviselések céljairól, finanszírozásáról és felépítéséről.